

Koruyucu Aile Hizmeti Alan Çocukların Psikolojik İyi Oluşu: Literatür Temelli Bir Derleme

Hacı Adil Ergin¹

Özet

Koruyucu aile hizmeti, çeşitli nedenlerle biyolojik ailesi yanında kalamayan çocukların gelişimsel gereksinimlerinin aile ortamında karşılanmasını amaçlayan önemli bir çocuk refahı uygulamasıdır. Bu hizmet modeli, çocukların kurumsal bakım ortamları yerine daha sıcak, istikrarlı ve bireyselleştirilmiş ilişkilerin kurulabildiği bir aile ortamında büyümelerini sağlayarak psikolojik gelişimlerini desteklemeyi hedeflemektedir. Çocuğun sevgi, güven, aidiyet ve kabul görme gibi temel duygusal ihtiyaçlarının karşılanması, psikolojik iyi oluşun temel bileşenleri arasında yer almakta olup aile temelli bakım uygulamalarının bu ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir işlev üstlendiği değerlendirilmektedir. Psikolojik iyi oluş, bireyin yaşamını anlamlı ve doyum verici olarak değerlendirmesi, olumlu duygular yaşayabilmesi, kendisini değerli hissetmesi ve çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Çocukluk döneminde edinilen bakım deneyimlerinin psikolojik iyi oluşun şekillenmesinde kritik bir role sahip olduğu kabul edilmektedir. Özellikle güvenli ve destekleyici aile ilişkileri, çocukların benlik saygısının gelişmesine, duygusal düzenleme becerilerinin güçlenmesine ve geleceğe yönelik olumlu beklentiler geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Anlatısal derleme yöntemiyle hazırlanan bu çalışma kapsamında Web of Science, Scopus, Google Scholar, TR Dizin ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanları taranmış ayrıca Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı raporları ve kalkınma planlarından yararlanılmıştır. Çalışmanın aynı zamanda koruyucu aile hizmeti alan çocukların psikolojik iyi oluşunu konu alan ulusal ve uluslararası araştırmaları bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirerek literatürün sentezlenmesi ve kavramsal bütünlük sağlanması yönüyle literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Bu kapsamda aile temelli bakım uygulamalarının çocukların duygusal, sosyal ve psikolojik gelişimlerine olan etkileri değerlendirilmiş, bağlanma kuramı çerçevesinde erken dönem bakım ilişkilerinin psikolojik iyi oluş üzerindeki belirleyici rolü olduğu araştırma sonucunda ortaya koyulmuştur. Çalışma kapsamında yapılan ileri düzey okumalarda koruyucu aile hizmet modelinin, kurum bakımına kıyasla, çocuklarda karşılıklı güven, iletişim, bağlanma ve toplumsal uyum gibi konularda avantaj sağladığı görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Koruyucu aile, Aile yanında bakım, Psikolojik iyi oluş.

Psychological Well-Being of Children in Foster Care: A Narrative Review

Abstract

Foster care is a key child welfare service designed to meet the developmental needs of children who, for various reasons, are unable to remain with their biological families by providing care within a family environment. Compared with institutional care, foster care offers a more stable, individualized, and supportive setting that promotes children's psychological development. Meeting children's fundamental emotional needs, including love, security, belonging, and acceptance, is essential for psychological well-being, and family-based care plays a critical role in fulfilling these needs. Secure and supportive family relationships also contribute to the development of self-esteem, emotional regulation, and positive expectations for the future.

This study employs a narrative review methodology to examine the psychological well-being of children receiving foster care. Relevant literature was identified through searches of the Web of Science, Scopus, Google Scholar, TR Dizin, and the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center databases. In addition, reports published by

 Dr., Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
E-mail: adilergin@hotmail.com

 ¹ ORCID: 0000-0001-6971-4480

 Başvuru : 10 Haziran 2026
Kabul : 30 Temmuz 2026

 DOI: 10.56955/bpd.1967803

the Ministry of Family and Social Services and national development plans were reviewed. By synthesizing national and international research, the study aims to provide conceptual coherence and contribute to the existing literature on foster care and psychological well-being.

The findings indicate that family-based care has positive effects on children's emotional, social, and psychological development. From the perspective of attachment theory, early caregiving relationships play a decisive role in shaping psychological well-being. The reviewed literature further demonstrates that, compared with institutional care, foster care provides significant advantages in fostering secure attachment, trust, communication, and social adjustment. These findings highlight the importance of expanding foster care services and strengthening family-based care policies to promote children's long-term psychological well-being and healthy development.

Keywords: Foster care, family-based care, psychological well-being.

Giriş

Toplumsal düzenin ve huzurun sürdürülebilirliği, risk faktörlerinin azaltılması ve dezavantajlı grupların etkili sosyal politikalarla desteklenmesine bağlıdır. Bu bağlamda, en kırılgan gruplardan biri olan çocukların korunması ve desteklenmesi, sosyal devlet anlayışının temel sorumlulukları arasında yer almaktadır. Erken dönemlerde ihmal, istismar veya çeşitli travmatik deneyimlere maruz kalan çocukların ilerleyen yaşlarda fiziksel ve ruhsal sorunlar yaşama olasılıklarının arttığı bilinmektedir. Bu nedenle çocuklara yönelik geliştirilen sosyal politikaların, onların bütüncül gelişimini ve psikolojik olarak iyi oluşlarını destekleyecek şekilde yapılandırılması büyük önem taşımaktadır. Psikolojik iyi oluş, bireyin yaşamını anlamlı, doyum verici ve amaç odaklı bir şekilde sürdürebilmesini ifade eden çok boyutlu bir kavramdır. Bu kavram, bireyin karşılaştığı güçlük ve olumsuz yaşam deneyimlerine rağmen kendisini kabul edebilmesi, olumlu bir benlik algısı geliştirmesi ve kendisiyle barışık bir yaşam sürdürebilmesini kapsamaktadır. Bunun yanı sıra psikolojik iyi oluş, bireyin diğer insanlarla güvene dayalı ve sağlıklı ilişkiler kurabilmesi, kendi değer ve inançları doğrultusunda yaşamını yönlendirebilmesi, çevresini etkili biçimde yönetebilmesi, yaşamından doyum alması, geleceğe yönelik anlamlı amaçlar belirlemesi ve kişisel gelişimini sürekli desteklemesi gibi bileşenleri de içermektedir. Bu yönüyle psikolojik iyi oluş sadece ruhsal sorunların bulunmaması olarak ifade edilmesi gereken bir tanımdan ziyade bireyin yaşamın farklı alanlarında işlevselliğini sürdürebilmesi ve potansiyelini gerçekleştirebilmesiyle ilişkilendirilen bütüncül bir iyi olma durumu olarak ifade edilmektedir (Kortenkamp ve Ehrle, 2002).

Koruyucu aile hizmeti, dezavantajlı durumdaki çocukların temel ihtiyaçlarını karşılayanın yanı sıra onların sosyal uyum süreçlerini desteklemeyi de amaçlamaktadır (Çavuş ve Çalış, 2021). Nitekim uluslararası uygulamalara paralel olarak, kurumsal bakım yerine aile yanında bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, çocukların toplumsal yaşama daha sağlıklı biçimde uyum sağlamaları açısından önemli bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Aile ortamı, çocuğun sevgi, güven ve aidiyet duygularını deneyimleyebildiği, sosyal norm ve değerleri içselleştirebildiği temel bir sosyalizasyon alanı sunmaktadır (Yılmaz, 2024). *Çocukların sağlıklı gelişim süreçlerinde duygusal güvenlik ve güvenli bağlanma önemli bir yere sahiptir. Güvenli bağlanma ilişkileri, çocukların ilerleyen yaşam dönemlerinde sağlıklı kişilerarası ilişkiler geliştirmelerine ve olumlu bir benlik algısı oluşturmalarına katkı sağlayan temel unsurlar arasında yer almaktadır (Ervüz ve Türk, 2025).* Koruyucu aile yanında yetişen çocuklar, birebir ilgi görme, koşulsuz kabul edilme ve süreklilik gösteren bakım ilişkileri kurabilme fırsatı elde ettiklerinden, kurumsal bakım ortamlarında kalan çocuklara kıyasla daha güçlü duygusal ve psikolojik bağlar geliştirebilmektedirler (Üstüner, Erol ve Şimşek, 2005). Nitekim araştırmalar, aile ortamında büyüyen çocukların kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu ve sosyal ilişkilerinde daha sağlıklı örüntüler sergilediklerini göstermektedir (Dozier ve ark., 2014). Bu çalışmanın amacı, koruyucu aile hizmeti alan çocukların psikolojik iyi oluşlarını etkileyen faktörleri ulusal ve uluslararası literatür doğrultusunda bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmektir. Çalışmanın önemi ise koruyucu aile hizmetinin, çocukların psikolojik iyi oluşu üzerindeki rolünü ortaya koyarak aile temelli bakım uygulamalarının çocuk koruma sistemi açısından önemine dikkat çekmektedir. Çalışma, koruyucu aile hizmetine ilişkin literatür psikolojik iyi oluş ekseninde sentezleyerek bu alandaki kavramsal bilgi birikimine ve uygulamaya yönelik değerlendirmelere katkı sunmaktadır. Çalışma, koruyucu aile hizmetini çocukların psikolojik iyi oluşu perspektifinden ele alarak ulusal ve uluslararası literatürde yer alan bulguları bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmektedir. Mevcut araştırmaların önemli bir kısmı koruyucu aile uygulamalarını çocuk koruma sistemi, bağlanma, davranışsal sorunlar veya toplumsal uyum çerçevesinde incelemekte; buna karşın psikolojik iyi oluş kavramını merkeze alan kapsamlı derleme çalışmalarının sınırlı olduğu görülmektedir. Bu yönüyle çalışma çocukların psikolojik gelişimini destekleyen ve çocuk koruma sisteminin etkililiğini artıran stratejik bir sosyal hizmet müdahalesi olduğunu ortaya koyarak literatüre kavramsal ve uygulamaya yönelik katkı sunmaktadır. Türkiye'de çocuk refahı alanında önemli bir gelişim gösteren koruyucu aile modelinin birçok türü bulunmaktadır. Bu türlerin uygulama alanı ise bir sonraki başlıkta ele alınacaktır.

Çocuk Koruma Sisteminde Koruyucu Aile Modeli: Tanımı, Türleri ve Uygulama Alanı

Koruyucu aile hizmetinin kurumsal bakımın alternatifi olarak değerlendirilmesi fikri ilk kez 1899 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen bir konferansta gündeme getirilmiştir (Karataş, 2007). Bu tarihten itibaren çocuk koruma alanında yaşanan gelişmeler, çocukların aile ortamında yetişmelerinin gelişimsel açıdan daha olumlu sonuçlar doğurduğunu ortaya koymuş ve aile temelli bakım modellerinin yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır. Bu modellerin başında gelen koruyucu aile hizmeti ise korunma ihtiyacı bulunan çocukların sağlıklı gelişimlerini destekleyen, çocuk hakları temelli bir sosyal hizmet uygulaması olarak kabul edilmektedir. Koruyucu aile modeli, Türkiye'de çocuk koruma sistemi içerisinde nispeten yeni sayılabilecek uygulamalardan biri olmakla birlikte, son yıllarda hızlı bir gelişim göstererek aile temelli bakım politikalarının önemli bileşenlerinden biri haline gelmiştir (Tezel, Demirel ve Kaya, 2018; Ervüz, 2024). Çocuk koruma hizmetleri kapsamında koruyucu aile uygulaması, biyolojik ailesi yanında bakımının sürdürülmesi geçici ya da kalıcı olarak mümkün olmayan çocuklara güvenli, istikrarlı ve destekleyici bir aile ortamı sunmayı amaçlayan aile temelli bakım modellerinden biridir (Yazıcı, 2014). Bu uygulama; çeşitli nedenlerle ailesiyle birlikte yaşayamayan ve aynı zamanda evlat edinme hizmetinden yararlanamayan çocukların, devletin gözetim ve denetimi altında, gönüllü aileler tarafından bakım ve sorumluluklarının üstlenilmesini içermektedir (Üstüner vd., 2005; Karataş, 2007).

Koruyucu aile hizmetinin yaygınlaşması, uygun çocuğa uygun aile eşleştirilmesi yapılabilmesi, çocukların çevresi içerisinde desteklenmesi, akraba ve yakın çevre modeli de dahil olmak üzere 4 farklı koruyucu aile türü, koruyucu aile yönetmeliğiyle uygulama alanında yer almaktadır (Ayhan ve Kaylı, 2023). Çocukların ihtiyaç durumuna göre şekillenen ve uygulamada yer alan koruyucu aile türleri aşağıdaki gibi şekillenmektedir.

Koruyucu Aile Türleri

Türkiye'de koruyucu aile uygulamaları, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yürütülmekte olup, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu esas alınarak hazırlanan Koruyucu Aile Yönetmeliği (2015) çerçevesinde düzenlenmiştir. Yönetmelikte koruyucu ailelik, bakım süresi ve ilişkinin niteliğine göre farklı türlerde tanımlanmaktadır.

- Geçici Koruyucu Aile, çocuk hakkında acil koruma gereken veya hakkında henüz sunulacak hizmet planlaması yapılmamış, kuruluşa yerleştirilmemiş veya kendisi için planlanmış hizmetlerden çeşitli nedenlerden ötürü yararlandırılamamış çocuklar için, öncelikle temel ana-baba eğitimleri ile Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimini almış profesyonel ailelerin sağladığı birkaç gün ile en çok bir ay arasında süren bakımı ifade etmektedir. Bu koruyucu aile türünde çocukların kurum bakımına alınmadan geçici olarak bir koruyucu aile yanında iken çevre araştırması ve sosyal incelemesinin yapılması hedeflenmektedir.
- Süreli Koruyucu Aile, biyolojik yanına kısa sürede döndürülme imkânı bulunmayan ya da kalıcı olarak aile yanına yerleştirilemeyen çocuklara, tercihen temel ana-baba eğitimleri ve Koruyucu Aile Birinci Kademe Eğitimini almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımı ifade etmektedir. Türkiye'de en çok uygulanan koruyucu aile türü olarak bilinmektedir.
- Uzmanlaşmış Koruyucu Aile, özel ihtiyaçlar ve zorluklar barındıran çocukların bakımını sağlayabilecek, toplumsal uyumunu kolaylaştıracak en az lisans eğitimi almış veya eşlerden birinin en az ilköğretim düzeyinde olmak üzere temel ana-baba eğitimlerini, Koruyucu Aile Birinci ve İkinci Kademe Eğitimlerini başarıyla geçmiş ailelerden oluşan bir koruyucu aile türüdür. Türkiye'de uzmanlaşmış koruyucu aile türünün geliştirilmesi devam etmektedir. İhmal ve istismara maruz kalan ve özel ihtiyaçları bulunan çocuklar için kullanılan bir koruyucu aile türü olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Akraba veya Yakın Çevre Koruyucu Aile, veli ya da vasi dışında kalan kan bağı bulunan akrabalar ya da çocuğun iletişim içinde olduğu veya tanıdığı bakıcı, komşu gibi yakın çevresinde olan; tercih etmeleri halinde en az temel ana, baba eğitimleri kapsamında eğitim almış kişi ve ailelerin sağladığı bakımı tanımlamaktadır (Koruyucu Aile Yönetmeliği 2015).

Koruyucu aile türleri, çocukların bireysel özellikleri, ihtiyaçları ve içinde bulundukları yaşam koşulları dikkate alınarak farklı şekillerde uygulanabilmektedir. Bu modellerin ortak hedefi, çocuğun güvenli, istikrarlı ve destekleyici bir aile ortamında yaşamını sürdürmesini sağlamaktır. Koruyucu aile hizmeti, bir taraftan çocukların kurumsal bakım hizmetlerine ihtiyaç duymadan korunmalarına katkı sağlayan önleyici bir mekanizma olarak işlev görürken, diğer taraftan kurum bakımında bulunan çocukların aile ortamına geçişlerini destekleyen ve toplumsal uyumlarını kolaylaştıran bir bakım modeli olarak değerlendirilmektedir. Uygulama sürecinde koruyucu aile olmak isteyen kişiler, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından çeşitli yönlerden değerlendirilmekte ve gerekli incelemelerden geçirilmektedir. Bunun

yanı sıra aday ailelere eğitim, danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunularak koruyucu ailelik sürecine hazırlanmaları amaçlanmaktadır. Çocuğun uygun görülen aile yanına yerleştirilmesinin ardından ise hizmetin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla düzenli izleme çalışmaları gerçekleştirilmekte; ailelere ve çocuklara psikososyal destek ile rehberlik hizmetleri sunulmaktadır. Böylece yerleştirmenin sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde devam etmesi hedeflenmektedir (Tezel, Demirel ve Kaya, 2018).

Koruyucu aile modeli, çocuk koruma sistemi içerisinde alternatif bir bakım hizmetinden ziyade toplumsal dayanışma ve sosyal sorumluluk anlayışını güçlendiren önemli bir sosyal politika aracı olarak değerlendirilmektedir (Kılıç, 2018). Devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve toplumun farklı kesimlerinin iş birliğiyle yürütülen bu model, çocukların üstün yararının korunmasına, toplumsal uyuma ve psikolojik gelişime katkı sağlayan etkili uygulamalardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle koruyucu aile hizmeti, çocukların gelişimsel ihtiyaçları dikkate alındığında hem insani hem de gelişim odaklı bakım yaklaşımları arasında önemli bir yere sahiptir (Karataş, 2007). Uygulamanın öne çıkan yönleri arasında çocukların bireysel, duygusal ve sosyal gereksinimlerine yanıt verebilmesi, güven ve aidiyet duygularını desteklemesi ve sosyal yaşama uyum süreçlerine katkı sağlaması yer almaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, koruyucu aile uygulaması çocuk koruma sistemi içerisinde aile temelli bakım anlayışını güçlendiren önemli hizmet modellerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Çocuğun aile ortamında sevgi, güven, kabul ve aidiyet duygularını deneyimleyebilmesi, psikososyal gelişimin desteklenmesi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır (Turgut, 2026). Bu yönüyle koruyucu aile hizmeti, kurum bakımının gerekli olduğu durumları tamamen ortadan kaldırmamakla birlikte, uygun koşullar sağlandığında çocukların bireysel gelişimlerini ve psikolojik iyi oluşlarını destekleyen etkili aile temelli bakım yaklaşımlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle günümüz çocuk koruma politikalarında koruyucu aile uygulaması, çocuğun üstün yararını esas alan ve aile ortamında yetişme hakkını destekleyen temel hizmet modelleri arasında yer almaktadır.

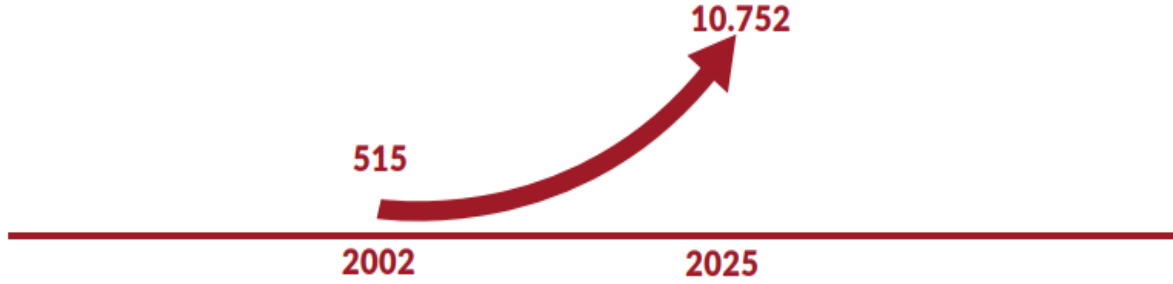
Türkiye’de Koruyucu Aile Yapısının Güncel Görünümü

Türkiye’de koruyucu aile uygulamalarına yönelik ilginin son yıllarda belirgin şekilde arttığı görülmektedir. Koruyucu aile ve diğer aile temelli bakım modellerinin gelişimi ise çocuk koruma sistemlerini daha erken dönemde yapılandıran ülkelerde daha yaygın bir görünüm sergilemektedir. Almanya ve Kanada gibi ülkelerde çocuk refahı hizmetleri, güçlü yasal düzenlemeler ve kurumsal mekanizmalar aracılığıyla hem merkezi hem de yerel düzeyde desteklenmekte, aile temelli bakım uygulamaları çocuk koruma politikalarının öncelikli alanları arasında yer almaktadır (Ervüz, 2022).

Koruyucu aile hizmetinin hukuki temeli hem uluslararası sözleşmeler hem de ulusal mevzuat tarafından güvence altına alınmıştır. Uluslararası düzeyde devletlerin korunma ihtiyacı bulunan çocuklara yönelik sorumluluğu, Türkiye’nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nden ele alınmaktadır. Sözleşmenin 20. maddesinde, geçici ya da sürekli olarak aile ortamından yoksun kalan veya üstün yararı gereği ailesi yanında bakımının mümkün olmadığı çocukların devlet tarafından korunma, desteklenme ve uygun bakım hizmetlerinden yararlanma hakkına sahip olduğu açıkça belirtilmektedir. Bu düzenleme, korunma ihtiyacı bulunan çocukların öncelikle aile ortamında desteklenmesini esas almakta ve aile temelli bakım modellerinin hukuki dayanağını oluşturmaktadır (Hacıbekiroğlu Ömeroğlu, 2022). Türk hukukunda ise devletin çocukları koruma yükümlülüğü, 1982 Anayasası’nın “Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları” başlıklı 41. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında devletin, ailenin huzur ve refahını sağlamak, özellikle anne ve çocukları korumak amacıyla gerekli tedbirleri almak ve gerekli teşkilatı kurmakla yükümlü olduğu hükme bağlanmıştır. 2010 yılında yapılan anayasa değişikliğiyle eklenen hükümlerle ise her çocuğun korunma ve bakım hizmetlerinden yararlanma hakkı güvence altına alınmış, üstün yararına aykırı olmadıkça anne ve babasıyla kişisel ilişki kurma hakkı tanınmış ve devlet, çocukları her türlü ihmal, istismar ve şiddete karşı koruyacak önlemleri almakla sorumlu tutulmuştur (Mortaş, 2016; Kiling, 2020).

Korunma ihtiyacı bulunan çocuklara yönelik bakım ve koruma tedbirlerinin yasal çerçevesi 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kanun, öncelikle çocuğun kendi aile ortamında korunmasını hedeflemekte; bunun mümkün olmadığı durumlarda ise bakım tedbiri kapsamında çocuğun koruyucu aile hizmetinden yararlandırılması veya uygun bakım kuruluşlarına yerleştirilmesine imkân tanımaktadır. Koruyucu aile uygulamasına ilişkin temel yasal düzenlemelerden biri de 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nun 23. maddesinde yer almaktadır. İlgili hüküm uyarınca, mahkeme tarafından korunma kararı verilen çocukların bakım ve yetiştirilmesi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının gözetim ve denetimi altında koruyucu aileler tarafından da yerine getirilebilmektedir. Böylece koruyucu aile hizmeti, uluslararası hukuk ilkeleri ile ulusal mevzuat tarafından desteklenen ve çocukların üstün yararını esas alan aile temelli bir bakım modeli olarak hukuki güvence altına alınmıştır (Ervüz ve Türk, 2025).

Bu hukuki düzenlemelerle birlikte koruyucu aile modeli yasal bir zeminde gelişimini sürmüştür bu durum koruyucu aile sayılarına da yansımıştır. Türkiye’de 2012 yılında Gönül Elçileri hareketiyle hız kazanmaya başlayan koruyucu aile modeli 2015 yılında Koruyucu Aile Yönetmeliğinin de yürürlüğe girmesiyle ülkemizde hızlı bir gelişim göstermiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı verilerine göre 2012 yılında 1.350 olan koruyucu aile sayısı 2025 yılına gelindiğinde ise 10.752 koruyucu aile sistem içerisine dahil olmuştur (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2026).

Tablo: 1 2025 yılı Sonu İtibariyle Koruyucu Aile Sayısı (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2026)

Türkiye’de son 20 yılda koruyucu aile sayısı yaklaşık 20 kat artmıştır. Bu gelişmede, çocuk koruma sisteminde aile temelli bakım yaklaşımlarının öncelikli hale gelmesi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yürütülen tanıtım ve farkındalık faaliyetleri, koruyucu ailelere sunulan destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve toplumda çocukların aile ortamında yetişme hakkına ilişkin duyarlılığın artması önemli rol oynamaktadır. Ayrıca medya çalışmaları, sivil toplum kuruluşlarının katkıları ve koruyucu aileliğe ilişkin olumlu deneyimlerin toplumla paylaşılması, hizmet modelinin görünürlüğünü artırarak daha fazla ailenin koruyucu ailelik sürecine yönelmesine katkı sağlamaktadır (Kılınç, 2020; İzci, Sarı ve Uyanık, 2021).

Türkiye’de son yıllarda koruyucu aile uygulamalarının yaygınlaştırılmasına yönelik yürütülen çalışmalar hız kazanmış ve çocukların korunma gereksinimlerinin karşılanması, psikolojik ve sosyal iyilik hallerinin desteklenmesine yönelik bir yaklaşımın benimsendiğini görülmektedir. Bu durum koruyucu aile sayısının her geçen yıl artmasını sağlamış ve koruma altında bulunan çocukların koruyucu aile hizmetinden yararlanma oranları artmıştır. Bu doğrultuda koruyucu aile hizmeti, çocukların güvenli ilişkiler geliştirmelerini, duygusal ihtiyaçlarını karşılamalarını ve sağlıklı bir psikolojik gelişim süreci geçirmelerini destekleyen önemli bir çocuk refahı hizmeti olarak değerlendirilmektedir.

Koruyucu Aile Modelinin Çocukların Psikolojik İyi Oluşlarındaki Sistemsel Rolü

Ryff (1989), psikolojik iyi oluşu bireyin yaşam kalitesini belirleyen altı temel boyut üzerinden açıklamaktadır. Bu boyutlar; kendini kabul (self-acceptance), diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurma (positive relations with others), özerklik (autonomy), çevresel hâkimiyet (environmental mastery), yaşam amacı (purpose in life) ve kişisel gelişim (personal growth) olarak tanımlanmaktadır. Modele göre psikolojik açıdan iyi oluş, bireyin bu alanlarda sağlıklı bir işlevsellik gösterebilmesiyle ilişkilidir. Bu anlamda psikolojik iyi oluş bireyin kendisiyle barışık olması, yaşamını anlamlı bulması, çevresini etkili biçimde yönetebilmesi ve gelişimini sürdürebilmesiyle açıklanmaktadır (Parvizi ve Özabacı, 2022). Keyes (2005) ise ruh sağlığı kavramını, bireylerin sahip olduğu yüksek düzeyde duygusal, psikolojik ve sosyal iyi oluşları ile birlikte psikopatolojik durumlarının olmaması şeklinde açıklamaktadır. Psikolojik iyi oluşun sağlanmasındaki en önemli faktörlerin başında ise sağlıklı bir aile yapısı gelmektedir. Aile, çocuğun yaşamındaki ilk ve en önemli gelişim ortamı olarak sosyal ilişkilerin öğrenildiği, değerlerin aktarıldığı, duygusal bağların kurulduğu ve kimlik gelişiminin şekillendiği temel sosyal kurumdur (Cohen, 2011; Aydoğdu ve Gürsoy, 2018). Bu nedenle çocukların sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesinde aile ortamı merkezi bir role sahiptir. Günümüz çocuk refahı anlayışı ve çağdaş sosyal hizmet uygulamaları, çocukların mümkün olduğunca kendi aileleri yanında büyümelerini ve doğal yaşam çevrelerinde gelişimlerini sürdürmelerini esas almaktadır (Kılınç, 2020). Her ne kadar çocuklar aile ortamında ebeveynleri ya da yakın çevreleri tarafından ihmal ve istismar gibi çeşitli risklerle karşı karşıya kalabilseler de (Özmen ve Atlı, 2025), güvenli, destekleyici ve işlevsel aile ilişkilerinin varlığı, çocukların psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesinde ve sağlıklı gelişimlerinin sürdürülmesinde önemli bir koruyucu faktör olarak değerlendirilmektedir. Sağlıklı aile ortamları, çocukların kendilerini değerli ve kabul edilmiş hissetmelerine, duygusal güvenlik geliştirmelerine ve olumlu benlik algısı oluşturmalarına katkı

sağlamaktadır. Aile içerisinde kurulan güvene dayalı ilişkiler, çocukların aidiyet duygularını güçlendirmekte, kimlik gelişimlerini desteklemekte ve güvenli bağlanma örüntüleri geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Üstüner, Erol ve Şimşek, 2005; Özmen ve Atlı, 2021; Aydemir, 2024).

Ulusal ve uluslararası literatürde yer alan araştırmalar, aile temelli bakım hizmetlerinden yararlanan çocukların gelişimsel sonuçlarının, kurumsal bakım ortamlarında yetişen çocuklara kıyasla daha olumlu olduğunu ortaya koymaktadır (Altın Sahin, 2022; Ervüz, 2024). Özellikle duygusal gelişim, akademik başarı, bağlanma örüntüleri, sosyal ilişkiler ve psikolojik uyum gibi alanlarda aile ortamında yetişen çocukların daha avantajlı konumda oldukları görülmektedir (UNICEF, 2018; Delap ve Mann, 2019). Aile içerisinde kurulan süreklilik gösteren ve güvene dayalı ilişkiler, çocukların kendilerini değerli hissetmelerine, aidiyet duygusu geliştirmelerine ve olumlu benlik algısı oluşturmalarına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda bu durum, çocuklarda kendini kabul, olumlu ilişkiler kurma, özerklik geliştirme ve kişisel gelişim gibi bireysel yeteneklerin de gelişmesini sağlamakta ve psikolojik iyi oluşun temel bileşenleri arasında yer alan yaşam doyumu, duygusal güvenlik ve sağlıklı kişilerarası ilişkiler kurabilme becerilerinin gelişimini desteklemektedir.

Elde edilen bulgular, aile temelli bakım uygulamalarının çocukların mevcut gereksinimlerini karşılamanın yanında uzun vadeli psikolojik ve sosyal iyilik hallerini de desteklediğini göstermektedir. Özellikle koruyucu aile hizmeti, çocukların güvenli bağlanma ilişkileri geliştirmelerine, travmatik yaşantıların olumsuz etkileriyle başa çıkabilmelerine ve psikolojik dayanıklılık kazanmalarına katkı sağlayan önemli bir koruyucu mekanizma olarak değerlendirilmektedir (Abukan, 2020). Bu nedenle aile yanında bakım hizmetleri, çocuk refahının geliştirilmesinde ve psikolojik iyi oluşun desteklenmesinde stratejik bir öneme sahiptir. Koruyucu aile sistemi günümüzde korunma ihtiyacı bulunan çocukların sağlıklı gelişimlerini, psikolojik iyi oluşlarını ve toplumsal katılımlarını destekleyen gelişime açık önemli bir hizmet modeli olarak değerlendirilmektedir (Yeşilkayalı, 2015). Koruyucu aile yanında sunulan güvenli ve süreklilik gösteren bakım ilişkileri, çocukların duygusal güvenlik duygusu geliştirmelerine, aidiyet hislerini güçlendirmelerine ve sağlıklı bağlanma ilişkileri kurmalarına katkı sağlamaktadır. Bu süreç, çocukların psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesinde önemli bir koruyucu faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu göstergelerin ışığında koruyucu aile hizmetlerine yönelik tanıtım faaliyetleri, teşvik mekanizmaları ve sosyal politika düzenlemeleri, bu hizmet modelinin hem görünürlüğünü hem de uygulama kapasitesini artırmıştır. Koruyucu aile modeliyle çocukların korunması ve sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesi yalnızca kamu kurumlarının sorumluluğu olarak değil, aynı zamanda toplumun tüm kesimlerinin ortak sorumluluğu olarak değerlendirilmiş ve koruyucu aileye yönelik bakış açısı her geçen gün gelişmeye devam etmiştir. Bu anlayış, dayanışma temelli sosyal hizmet uygulamalarının güçlenmesine ve çocukların aile ortamında yetişmelerini destekleyen bakım modellerinin yaygınlaşmasına ve kurum bakımının toplu bakım ortamından ve travmatik yaşam deneyimine sahip bireylerle aynı alanı kullanmaya maruz kalmasından kurtulmasına ve kurum bakımının olumsuz etiketlenmesinin de önüne geçerek çocukların psikolojik gelişimlerine olumlu katkı sağlamaktadır (Ervüz ve Türk, 2025).

Genel olarak değerlendirildiğinde koruyucu aile hizmeti, çocuk koruma sisteminin çocuk hakları, insan onuru ve çocuğun üstün yararı ilkeleri doğrultusunda şekillenen en önemli aile temelli bakım uygulamalarının başında gelmektedir. Koruyucu aile yanında büyüyen çocuklar, güvenli ve süreklilik gösteren ilişkiler kurabilme, aidiyet duygusu geliştirme, kendilerini değerli hissetme ve duygusal gereksinimlerini karşılama açısından önemli fırsatlar elde etmektedirler (Ervüz ve Türk, 2025). Aile yanında büyüme fırsatı, çocukların psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesine, benlik saygılarının güçlenmesine, yaşam doyumlarının artmasına ve psikolojik dayanıklılık geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla koruyucu aile hizmeti yalnızca bir bakım ve koruma modeli olmaktan ziyade çocukların sağlıklı psikolojik gelişimlerini destekleyen önemli bir müdahale alanı olarak değerlendirilmektedir (Türk ve Bilican-Gökkaya, 2023).

Koruyucu aile hizmetini diğer bakım modellerinden ayıran en önemli özelliklerden biri, çocuğun bireysel ilgi ve duygusal yakınlık kurabileceği sürekli bakım veren figürleriyle birlikte yaşama imkânı bulmasıdır (Aydemir, 2024). Kurum bakımında bakım veren kişilerin değişkenlik göstermesi ve çocuk başına düşen bireysel ilginin sınırlı olması, çocukların güven ilişkileri geliştirmelerini ve güvenli bağlanma örüntüleri oluşturmalarını zorlaştırabilmektedir (Karataş, 2017). Oysa güvenli bağlanma ilişkileri, çocukların duygusal düzenleme becerilerinin gelişmesinde, olumlu benlik algısı oluşturmalarında ve yaşam olaylarıyla daha etkili başa çıkabilmelerinde önemli bir koruyucu faktör olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle koruyucu aile yanında büyüyen çocukların psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesinde süreklilik gösteren bakım ilişkileri kritik bir öneme sahiptir (Ervüz, 2024).

Uluslararası araştırmalar da koruyucu aile deneyiminin çocukların ve gençlerin psikolojik uyum süreçlerine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. Özellikle koruyucu aile sisteminde büyüyen gençlerin yetişkinliğe geçiş sürecinde duygusal desteğe ve rehberliğe ihtiyaç duydukları belirtilmektedir. Bu dönemde gençlere destek sağlayan mentorlar ve güvenilir yetişkin figürleri, gençlerin yaşamlarında karşılaştıkları güçlüklerle baş etmelerine yardımcı olmakta, ye-

tişkinlik rollerine uyumlarını kolaylaştırmakta ve psikolojik dayanıklılıklarını artırmaktadır. Araştırmalar, ergenlik döneminde olumlu ve destekleyici ilişkilere sahip olan koruyucu aile deneyimli gençlerin toplumsal yaşama daha başarılı biçimde katıldıklarını ve psikolojik açıdan daha olumlu sonuçlar gösterdiklerini ortaya koymaktadır (National Institute of Mental Health, 2011). Literatürde yer alan araştırmalar, travmatik yaşam deneyimlerine sahip çocukların iyileştirici ve destekleyici aile ortamlarında önemli gelişimler gösterebildiklerini ortaya koymaktadır. Koruyucu aile yanına yerleştirilen ve başlangıçta yoğun davranışsal ve duygusal sorunlar sergileyen çocukların, süreklilik gösteren bakım ve destekleyici ilişkiler sayesinde zaman içerisinde davranış problemlerinde azalma yaşadıkları, duygusal düzenleme becerilerinin geliştiği ve psikolojik iyilik hallerinin güçlendiği görülmüştür (McPherson, Gatwiri ve Cameron, 2018; Gatwiri, McPherson, McNamara, Mitchell ve Tucci, 2019). Ayrıca bu çocukların aile üyeleriyle daha yakın ve güvene dayalı ilişkiler kurabildikleri, akademik başarılarında ilerleme kaydettikleri, ilgi alanları ve hobiler geliştirebildikleri ve toplumsal yaşama daha aktif biçimde katılabilirdikleri belirtilmektedir. Bu bulgular, koruyucu aile ortamının yalnızca çocukların davranışsal sorunlarının azaltılmasına değil, aynı zamanda öz güvenlerinin gelişmesine, psikolojik dayanıklılık kazanmalarına ve genel psikolojik iyi oluşlarının güçlenmesine katkı sağladığını göstermektedir. Araştırmalar, terapötik, tedavi edici ve uzmanlaşmış koruyucu aile modellerinin özellikle ihmal, istismar ve diğer travmatik yaşam deneyimlerine maruz kalan çocukların bakım ve rehabilitasyon süreçlerinde önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Bu bakım modelleri, çocukların yalnızca güvenli bir yaşam ortamına kavuşmalarını değil, aynı zamanda travmatik yaşantıların neden olduğu psikolojik ve davranışsal sorunların azaltılmasını da hedeflemektedir. Özellikle yüksek risk grubunda yer alan çocuklar açısından koruyucu aile ortamında sunulan bireyselleştirilmiş ilgi, duygusal destek ve güvene dayalı ilişkiler, psikolojik iyileşme sürecinin önemli bileşenleri olarak değerlendirilmektedir (Çavuş ve Çalış, 2021).

Dallos, Morgan-West ve Denman (2015) tarafından gerçekleştirilen izleme çalışmasında, terapötik (Uzmanlaşmış) koruyucu aile yanına yerleştirilen ve ayrılma kaygısı ile bağlanma sorunları yaşayan 14-17 yaş arasındaki çocukların bu alanlarda önemli düzeyde iyileşme gösterdikleri belirlenmiştir. Özellikle araştırmaya katılan bazı çocukların daha önce farklı koruyucu aile deneyimlerine sahip olmalarına rağmen olumlu gelişim göstermeleri, terapötik koruyucu aile uygulamalarının çocukların duygusal güvenlik algıları ve bağlanma ilişkileri üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Wallis, Teufel ve Roberts (2015), fiziksel veya cinsel istismar nedeniyle koruma altına alınan çocuklardan terapötik (Uzmanlaşmış) koruyucu aileye yerleştirilenlerin, standart koruyucu aile hizmetinden yararlanan çocuklara kıyasla yerleştirildikleri aile yanında daha uzun süre kaldıklarını ve uyum davranışlarını daha kısa sürede geliştirdiklerini belirlemiştir. Bu bulgular, terapötik koruyucu aile uygulamalarının çocukların güven duygusu geliştirmelerine ve yeni yaşam çevrelerine uyum sağlamalarına katkı sunduğunu göstermektedir.

Travmatik yaşam deneyimlerine sahip çocuk ve ergenlerle yürütülen çalışmalar da benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Ciddi ihmal ve istismar geçmişi bulunan, suça sürüklenmiş ve psikotik belirtiler gösteren ergen kızlarla gerçekleştirilen bir araştırmada, tedavi edici koruyucu aile yanında kalan gençlerin kurum bakımında kalan akranlarına göre daha düşük düzeyde psikotik semptom sergiledikleri belirlenmiştir. Araştırmacılar bu sonucun, bakım verenlerin yüksek düzeyde duygusal katılım göstermeleri ve aile ortamının sıcak, destekleyici ve kabul edici özellikler taşımasıyla ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (Poulton vd., 2014). Bu durum, çocukların psikolojik iyi oluşlarının gelişiminde güvenli ve destekleyici bakım ilişkilerinin belirleyici rolünü ortaya koymaktadır. Bir başka araştırmada ise Jonkman ve arkadaşları (2012), ihmal ve istismar geçmişiyle sahip okul öncesi dönemdeki çocuklarla yürüttükleri araştırmada, tedavi edici koruyucu aile yanında geçirilen bir yıllık süreç sonunda çocukların davranış problemlerinde belirgin azalmalar görüldüğünü ve elde edilen sonuçların standart koruyucu aile uygulamalarına kıyasla daha olumlu olduğunu bildirmiştir. Davranışsal sorunlardaki bu iyileşmenin yanı sıra çocukların çevreleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurabildikleri, duygusal tepkilerini daha iyi düzenleyebildikleri ve gelişimsel açıdan daha olumlu bir görünüm sergiledikleri belirtilmektedir. Çocukluk çağı travmaları nedeniyle koruma altına alınan çocukların koruyucu aile hizmetinden yararlanmaları, travmaların olumsuz etkilerinin azaltılması ve psikolojik iyilik hallerinin güçlendirilmesi açısından önemli bir müdahale alanı oluşturmaktadır (Fratto, 2016). Koruyucu aile modeli; çocuğa süreklilik gösteren bakım ilişkileri sunması, güvenli bağlanma fırsatları yaratması, bireysel ilgi ve duygusal destek sağlaması nedeniyle travma sonrası iyileşme sürecini destekleyen önemli avantajlara sahiptir (Kerker ve Dore, 2006). Bu yönüyle koruyucu aile hizmeti, yalnızca alternatif bir bakım modeli değil, aynı zamanda çocukların psikolojik iyi oluşlarını yeniden inşa etmelerine katkı sağlayan koruyucu ve iyileştirici bir sosyal hizmet müdahalesi olarak değerlendirilmektedir.

Bunun yanı sıra mentorluk ve sosyal destek mekanizmalarının koruyucu aile yanında yetişen gençlerin eğitim ve istihdam süreçlerine katılımlarını artırdığı, psikolojik refahlarını güçlendirdiği ve fiziksel sağlıkları üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu belirtilmektedir. Ayrıca destekleyici yetişkin ilişkilerine sahip gençlerde riskli davranışların, madde kullanımının, suça yönelme eğiliminin ve korunmasız cinsel davranışların daha düşük düzeylerde görüldüğü saptanmıştır

(Ahrens ve ark., 2008). Bu bulgular, koruyucu aile hizmetinin yalnızca çocukların bakım gereksinimlerini karşılayan bir uygulama olmadığını; aynı zamanda psikolojik iyi oluşlarını destekleyen, sosyal uyumlarını güçlendiren ve sağlıklı yetiştirmeye geçişlerini kolaylaştıran kapsamlı bir çocuk refahı hizmeti olduğunu göstermektedir. Çocukların güvenli, destekleyici ve işlevsel bir aile ortamında yetişmeleri, yalnızca bireysel gelişimleri açısından değil, aynı zamanda toplumsal refahın sürdürülebilirliği açısından da önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Aile, çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal gereksinimlerinin karşılandığı; kimlik gelişiminin, değerler sisteminin ve kişilerarası ilişki becerilerinin şekillendiği temel sosyal kurumdur. Bu nedenle çocukların sağlıklı gelişim gösterebilmeleri için içinde bulundukları aile ortamının güven verici, istikrarlı ve destekleyici özellikler taşıması büyük önem taşımaktadır (Ünal, 2015). Özellikle çocukluk döneminde deneyimlenen aile ilişkilerinin niteliği, bireyin ilerleyen yaşamındaki psikolojik iyi oluşunu, yaşam doyumu ve sosyal uyumunu önemli ölçüde etkilemektedir (Gökkaya, 2014; Karataş, 2020). Koruma altına alınma sebepleri genel olarak bakımın karşılanmaması, ihmal ve istismar durumları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukluk çağında yaşanan aileden kopma, ihmal ve istismara maruz kalma gibi durumlar ise koruma altına alınan çocukların ruh sağlığı açısından risk grubunda yer almalarına sebep olabilmektedir (Kerker ve Dore, 2006). Araştırmalar, bu çocukların genel çocuk nüfusuna kıyasla daha fazla duygusal ve davranışsal sorun yaşadıklarını, ruh sağlığı göstergelerinin daha olumsuz seyrettiğini ve psikopatoloji geliştirme risklerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Kortenkamp ve Ehrle, 2002; Landsverk ve Garland, 1999). Bu durum, koruma altına alınan çocukların yaşam öykülerinde sıklıkla travmatik deneyimlere maruz kalmaları ve önemli kayıplar yaşamalarıyla ilişkilendirilmektedir. Ailelerinden ayrılmak zorunda kalmaları, ihmal ve istismar deneyimleri, terk edilme, ebeveyn kaybı veya ağır yoksulluk koşulları gibi yaşantılar çocukların duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyebilmekte ve psikolojik açıdan daha kırılgan hale gelmelerine neden olabilmektedir (Orme ve Buehler, 2001). Literatürde yer alan araştırmalar, koruyucu aile yanında büyüyen çocukların psikolojik iyi oluş düzeylerinin birçok açıdan olumlu yönde gelişebildiğini ortaya koymaktadır. Süreklilik gösteren bakım ilişkileri içerisinde yetişen çocukların daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları, kişilerarası ilişkilerde daha fazla güven geliştirdikleri, aidiyet duygularının güçlendiği ve stres yaratan yaşam olaylarıyla daha etkili biçimde başa çıkabildikleri bildirilmektedir (Küsmez, 2020). Bununla birlikte çocukların psikolojik iyi oluşlarının yalnızca koruyucu aile yanında bulunmalarıyla açıklanamayacağı; bakımın niteliği, koruyucu aile ile kurulan ilişkinin kalitesi, sosyal destek sistemleri, travmatik yaşam deneyimleri ve bireysel özellikler gibi çok sayıda değişkenden etkilendiği belirtilmektedir. Meslek elemanlarının düzenli takibi, koruma altında bulunan çocukların aile bağlarının korunması, akademik hayatlarının takip edilmesi ve sosyal çevreye uyumlarının sağlanması gibi unsurlar psikolojik iyi oluşun maksimum şekilde sağlanabilmesi için öne çıkan faktörler olarak değerlendirilmektedir (Akbaş ve Dal, 2020; Ervüz, 2024). Bu doğrultuda koruyucu aile hizmetinin çocukların psikolojik iyi oluşlarını destekleyen önemli bir koruyucu faktör olduğu, ancak bu etkinin sürdürülebilir olabilmesi için çocuğu, koruyucu aileyi ve çevresel destek mekanizmalarını kapsayan bütüncül bir yaklaşımın gerekli olduğu değerlendirilmektedir (Yiğit ve Erden, 2015; Young ve ark., 2006). Bu nedenle koruma altına alınan çocukların güvenliklerinin yanında duygusal iyilik hallerinin güçlendirilmesi ve travmatik yaşantılarının etkilerinin azaltılması da çocuk koruma sisteminin temel hedefleri arasında yer almaktadır. Koruyucu aile hizmet modeli, bu noktada çocukların psikolojik iyi oluşlarını destekleyen önemli bir müdahale alanı sunmaktadır. Koruyucu aile yanında çocukların sağlık, eğitim ve bakım haklarının düzenli biçimde takip edilmesi mümkün olmakta; aynı zamanda çocuğun gelişimsel ihtiyaçları daha yakından gözlemlenebilmektedir (Yıldırım ve Hız, 2018). Koruyucu ailelerin çocukla kurdukları yakın ve sürekli ilişkiler sayesinde travmaya ilişkin belirtilerin erken fark edilmesi, çocuğun ihtiyaçlarının doğru değerlendirilmesi ve gerekli profesyonel desteklerin zamanında planlanması kolaylaşmaktadır. Bunun yanında sağlık kontrollerinin düzenli biçimde sürdürülmesi, eğitim süreçlerinin izlenmesi ve gelişimsel risklerin erken dönemde belirlenmesi mümkün hale gelmektedir (Kaymakçı, 2025).

Koruyucu aile hizmetinin en önemli özelliklerinden biri ise çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişiminin bütüncül bir yaklaşımla desteklenmesine olanak sağlamasıdır. Profesyonel meslek elemanlarının rehberliği ile yürütülen bu süreçte, çocuk ve koruyucu aile birlikte desteklenmekte; böylece çocuğun güven duygusunun yeniden inşa edilmesi, sağlıklı bağlanma ilişkileri geliştirmesi ve psikolojik dayanıklılık kazanması hedeflenmektedir (Akbaş ve Dal, 2020). Bu yönüyle koruyucu aile hizmeti, travmanın olumsuz etkilerinin azaltılmasına katkı sağlayan, çocukların psikolojik iyi oluşlarını güçlendiren ve sağlıklı gelişimlerini destekleyen önemli bir koruyucu ve iyileştirici sosyal hizmet müdahalesi olarak değerlendirilmektedir. Koruyucu aile modeli, çocukların güvenli, istikrarlı ve destekleyici bir aile ortamında yetişmelerini sağlayarak psikolojik iyi oluşlarını destekleyen önemli bir bakım modeli olarak öne çıkmaktadır. Koruyucu aile yanında büyüyen çocuklar, sevgi, kabul görme, değerli hissetme ve ait olma gibi temel duygusal gereksinimlerini karşılama fırsatı bulmaktadır (Yılmaz, 2024). Bu ihtiyaçların karşılanması, çocukların olumlu benlik algısı geliştirmelerine, kendilerine yönelik güven duygularını güçlendirmelerine ve yaşamlarını daha anlamlı değerlendirmelerine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda koruyucu aile ortamında kurulan güvene dayalı ilişkiler, çocukların duygusal

düzenleme becerilerinin gelişmesine, stresle daha etkili başa çıkabilmelerine ve psikolojik dayanıklılıklarının artmasına yardımcı olmaktadır (Erbay ve Çalış, 2021). Psikolojik iyi oluşun önemli bileşenlerinden biri olan sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilme becerisi de koruyucu aile deneyimiyle yakından ilişkilidir. Çocuğun aile içerisinde deneyimlediği destekleyici ilişkiler, güvenli bağlanma örüntülerinin gelişmesine katkı sağlayarak hem aile içi hem de aile dışı sosyal ilişkilerde daha olumlu etkileşimler kurmasına olanak tanımaktadır (Yılmaz, 2024). Bu süreç, çocukların kendilerini sosyal çevrenin değerli bir üyesi olarak algılamalarını desteklemekte ve aidiyet duygularını güçlendirmektedir. Ancak koruma altında bulunan çocuğun özelliklerine uygun bir koruyucu aile seçimi yapılması önem arz etmektedir. Aksi halde uyumun sağlanamaması gibi durumlarda dezorganize bağlanma, koruyucu aile yanından ayrılık deneyimi, tekrar eden terk edilme travması gibi sorunlar koruma ve bakım altında bulunan çocukların psikolojik iyi oluşlarını olumsuz şekilde etkileyebilmektedir (Demir, 2024).

Birleşmiş Milletler tarafından 1989 yılında kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile Çocuk Hakları Komitesi'nin ortaya koyduğu ilkeler doğrultusunda her çocuğun mümkün olduğunca doğal ve destekleyici bir ortamda yetişme hakkı bulunmaktadır. Koruyucu aile modeli, bu hakkın uygulamadaki karşılığını oluşturarak çocukların sevgi, güven ve destek temelinde şekillenen bir aile ortamında büyümelerine ve gelişimlerini sürdürmelerine olanak tanımaktadır (Yıldırım, 2025).

Aile yaşamının doğal akışı içerisinde yetişen çocuklar, toplumsal rolleri gözlemleyerek öğrenebilmekte ve sosyal normlara uyum sağlama becerilerini geliştirebilmektedir. Bu deneyimler, çocukların yetişkinlik döneminde toplumsal yaşama daha kolay uyum sağlamalarına katkıda bulunurken sosyal dışlanma riskinin de azalmasına yardımcı olmakla beraber çocukların psikolojik iyi oluşlarına katkı sunmaktadır (Kıbaroğlu ve Zengin, 2024).

Koruyucu ailelik uygulaması yalnızca çocukların gelişimine katkı sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda toplumda dayanışma, gönüllülük ve sosyal sorumluluk anlayışının güçlenmesine de destek olmaktadır. Bu yönüyle toplumsal sermayenin gelişimine katkıda bulunan koruyucu aile modeli, çocuk koruma sistemi içerisinde hem sürdürülebilirliği destekleyen hem de kaynakların etkin kullanımına olanak tanıyan önemli bir bakım yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir (Abukan, 2020). Bu yönüyle koruyucu ailelik, yalnızca bir bakım hizmeti olmanın ötesinde, toplumsal dayanışmanın güçlenmesine, sosyal sorumluluk bilincinin artmasına ve ortak refah anlayışının somutlaşmasına aracılık eden bir uygulama olarak değerlendirilmektedir (Özbesler, 2009).

Türkiye'de 2000'li yıllardan itibaren çocuk koruma sisteminde yaşanan dönüşümler, koruyucu aile hizmetinin yasal, kurumsal ve toplumsal altyapısını önemli ölçüde güçlendirmiştir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (2005) ile çocukların öncelikle aile ortamında desteklenmesi temel ilke olarak benimsenmiş; 2012 tarihli Koruyucu Aile Yönetmeliği ile uygulamanın standartları ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu yasal düzenlemeler, koruyucu aile modelinin sistem içerisindeki yerini resmî bir çerçeveye kavuşturmuş ve uygulamanın daha geniş bir ölçekte yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu yasal düzenleme 2015 yılında güncellenmiş ve Koruyucu Aile Yönetmeliği yeni bir görünüm kazanmıştır.

Koruyucu Aile Sisteminin Güçlendirilmesine Yönelik Yaklaşımlar

Koruyucu aile hizmet modeli, çocuk koruma sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olup, korunma ihtiyacı bulunan çocukların gelişimsel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerinin karşılanmasını amaçlayan temel hizmetlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Yolcuoğlu, 2009). Bu hizmet modelinin etkinliğinin artırılması, koruyucu ailelerin, meslek elemanlarının ve toplumun iş birliği içerisinde güçlendirilmesine bağlıdır. Bu doğrultuda koruyucu aile sisteminin geliştirilmesi, işlevselliğinin artırılması ve toplumsal düzeyde daha fazla kabul görmesi için çok boyutlu bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir (Kınık, 2021).

Araştırmalar, kurum bakımının çocukların fiziksel, bilişsel, psikolojik ve sosyal gelişimleri üzerinde çeşitli olumsuz etkiler oluşturabildiğini buna karşılık aile temelli bakım uygulamalarının çocukların gelişimsel gereksinimlerinin karşılanmasında daha olumlu sonuçlar ortaya koyduğunu göstermektedir (Dozier vd., 2012). Özellikle koruyucu aile hizmeti, çocukların güvenli, destekleyici ve süreklilik gösteren bir aile ortamında yetişmelerine olanak sağlayarak psikolojik iyi oluşlarını güçlendiren en önemli alternatif bakım modellerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Sevgi, güven, aidiyet ve kabul görme gibi temel duygusal gereksinimlerin karşılanması, çocukların güvenli bağlanma geliştirmelerine, benlik saygılarının güçlenmesine, duygusal düzenleme becerilerinin gelişmesine ve yaşam doyumlarının artması gibi psikolojik iyi oluşun bileşenlerini oluşturan konulara önemli katkılar sağlamaktadır (Karataş, 2020). Son yıllarda uluslararası çocuk koruma politikalarında da aile temelli bakım uygulamalarının yaygınlaştırılmasına yönelik güçlü bir yaklaşım benimsenmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 2019 yılında kabul ettiği çocuk haklarının geliştirilmesi ve korunmasına ilişkin karar, üye devletleri çocukların kurumsal bakım yerine aile ortamında yetişmelerini destekleyen hiz-

metlere ve toplum temelli bakım modellerine daha fazla kaynak ayırmaya teşvik etmiştir. Bu doğrultuda koruyucu aile hizmeti, çocukların üstün yararını esas alan, psikolojik iyi oluşlarını destekleyen ve sağlıklı gelişimlerini önceleyen temel çocuk koruma uygulamalarından biri olarak öne çıkmaktadır. Koruyucu aile modelinin çocukların bireysel gelişimlerini desteklemekle birlikte toplumsal dayanışma kültürünün güçlenmesine, sosyal sorumluluk bilincinin artmasına ve çocuk koruma sisteminin sürdürülebilirliğine de katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle koruyucu aile hizmeti, çocukların güvenli ve destekleyici bir aile ortamında büyümelerine olanak tanırken, uzun vadede toplumsal refahın, psikolojik ve sosyal iyi oluşun güçlendirilmesine hizmet eden stratejik bir sosyal politika aracı olarak değerlendirilmektedir (Pak Güre, Aydeniz ve Uğurlu, 2024). Koruyucu aile hizmetinin efektif şekilde sürdürülmesi, çocuk ruh sağlığı hizmetlerine erişimin artırılması, çocukların ruhsal açıdan desteklenmelerine ve dayanıklılık geliştirmelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Koruyucu aile sistemi aynı zamanda çocuklar için anne-baba rol modellerinin öğrenilebileceği, toplumsal uyumun sağlanabileceği ve çocukların toplum içerisinde uyum sağlayabileceği hizmet modeli olarak toplumun geleceği açısından önemli görülmektedir (Socialstyrelsen, 2019).

Koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir biçimde geliştirilmesi, toplumdaki görünürlüğüne ve farkındalığının artırılmasıyla yakından ilişkilidir. Bu kapsamda bilgilendirme faaliyetleri, medya aracılığıyla yürütülen çalışmalar ve sivil toplum kuruluşlarıyla gerçekleştirilecek iş birlikleri, hizmet modelinin güçlendirilmesine katkı sağlayabilir (ASHB, 2023). Çocuk koruma sisteminin yalnızca kamu kurumları tarafından yürütülebilecek bir yapı olmadığı, toplumsal dayanışma ve ortak sorumluluk anlayışıyla desteklenmesi gerektiği konusunda toplumun bilinçlendirilmesi önem taşımaktadır (Kınık, 2021). Bu sayede hem koruyucu aile olmaya istekli bireylerin sayısının artırılması hem de toplumun çocuk koruma alanındaki katılımının güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Koruyucu aile hizmetinin başarısında belirleyici unsurlardan biri de hizmeti yürüten profesyonellerdir. Hizmetin daha etkili ve nitelikli biçimde sunulabilmesi için meslek elemanlarına yönelik hizmet içi eğitimlerin artırılması ve alan deneyimi yüksek uzmanların süreçte aktif rol alması gerekmektedir (Baysal, 2012). Bununla birlikte, koruyucu aile adaylarına yönelik kapsamlı eğitim programlarının oluşturulması ve yerleştirme sonrasında ailelere rehberlik hizmetlerinin kesintisiz biçimde sunulması önem taşımaktadır. Hem meslek elemanlarına hem de koruyucu ailelere düzenli süpervizyon, danışmanlık ve kriz durumlarında destek hizmetlerinin sağlanması, bakım sürecinin sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesi açısından önemli bir gereklilik olarak görülmektedir (Mutluoğlu ve Küçükkaraca, 2025). Bu hizmet modelinin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve toplum tarafından daha fazla tanınması, sosyal hizmet alanının çabalarına ek olarak sağlık, eğitim ve adalet gibi farklı sektörlerin eşgüdüm içerisinde hareket etmesiyle mümkün olabilmektedir. Kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi, çocukların bakım, eğitim, sağlık ve barınma gibi temel gereksinimlerinin zamanında ve etkili bir şekilde karşılanmasına katkı sağlamaktadır (Mutluoğlu ve Küçükkaraca, 2025). Böylece çocukların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli hizmetler ile psikososyal destek süreçleri arasında bütüncül bir yaklaşım oluşturulabilmektedir.

Koruyucu aile hizmeti, özellikle çocuk refahı alanında gelişmiş politikalar benimseyen ülkelerde yaygın olarak uygulanan aile temelli bakım modellerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle uluslararası deneyimlerin ve başarılı uygulama örneklerinin incelenmesi, koruyucu aile sisteminin geliştirilmesi açısından önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Başarılı uygulamaların ülkenin sosyo-demografik özellikleri ve toplumsal yapısı dikkate alınarak uyarlanması, sistemin sürdürülebilirliği ve etkinliğinin artırılması bakımından kritik bir öneme sahiptir (Kaymakçı, 2021).

Günümüzde koruyucu aile uygulaması, çocuk koruma sistemi içerisinde giderek daha merkezi bir konuma sahip olmaktadır. Hizmet modelinin güçlü, sürdürülebilir ve etkili bir biçimde varlığını devam ettirebilmesi için uluslararası iyi uygulama örneklerinden yararlanılması ve bu uygulamaların toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenerek hayata geçirilmesi gerekmektedir (Karatay, 2017). Bu doğrultuda gerçekleştirilecek çalışmalar, koruyucu aile sisteminin gelişimine ve çocuk refahının güçlendirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Sonuç

Dünya genelinde çocuk koruma sistemleri giderek daha fazla aile temelli bakım hizmetleri ekseninde şekillenmektedir. Türkiye de gelişmiş çocuk koruma sistemlerinde yer alan başarılı uygulamalardan yararlanarak aile yanında bakım odaklı bir çocuk koruma anlayışını benimsemektedir. Tarihsel süreç içerisinde kurum bakımına dayalı uygulamaların çocukların fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde çeşitli sınırlılıklar oluşturduğu ortaya konulmuştur (Certel, 2024). Bu nedenle aile yanında bakım hizmetleri, çocukların güvenli, destekleyici ve gelişimlerini teşvik eden bir ortamda yetişmelerine imkân sağlayan önemli bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Aile temelli bakım modelleri içerisinde en yaygın ve etkili uygulamalardan biri olan koruyucu aile hizmeti, çocukların hem bireysel hem de toplumsal gelişimlerini destekleyen stratejik bir bakım modeli niteliği taşımaktadır (Abukan, 2020).

Çocukların güvenli bağlanma ilişkileri geliştirmeleri, temel ihtiyaçlarının karşılanması, toplumsal uyumlarının desteklenmesi ve kamu kaynaklarının daha verimli kullanılması, koruyucu aile hizmetinin öne çıkan avantajları arasında yer almaktadır (Özgür, 2011). Koruyucu aile modeli, çocukların güvenli bağlanma ilişkileri geliştirmeleri, bireysel gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürmeleri ve aile yaşamına ilişkin temel değer ve rolleri öğrenmeleri açısından kurum bakımının sınırlı kaldığı birçok alanda önemli katkılar sunabilmektedir. Koruyucu aile hizmeti, çocuklara aile ortamının sağladığı duygusal güven, bireysel ilgi ve sosyal destek olanaklarını sunarak psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesinde etkili önemli bir bakım modeli olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla koruyucu aile uygulamalarının güçlendirilmesi, yalnızca çocuk koruma sisteminin işlevselliğini artırmakla sınırlı kalmayarak çocukların daha sağlıklı, mutlu ve psikolojik açıdan dayanıklı bireyler olarak yetişmelerine de katkı sağlamaktadır.

Koruyucu aile modelinin geliştirilmesi ve bu hizmetten yararlanan çocukların psikolojik iyi oluşlarının sağlanabilmesi adına;

- Mevcut ve sıradaki koruyucu ailelere psiko-sosyal eğitimlerin verilmesi,
- Çocuklara ve koruyucu ailelere düzenli psikolojik danışmanlık verilmesi,
- Koruyucu aile hizmetinden yararlanan çocukların psikolojik iyi oluşlarının periyodik olarak takip edilmesi ve araştırmalarda kullanılması,
- Koruyucu aile hizmetinden faydalanan çocuklar için psikolojik iyi oluş odaklı bakım planlarının oluşturulması ve gelişim dönemlerine göre güncellenmesi gibi öneriler sunulmaktadır.

Koruyucu aile hizmet modelini konu edinen araştırmalar için ise;

- Boylamsal araştırmalarla koruyucu aile deneyiminin çocukların yetişkinlik dönemindeki psikolojik uyumuna etkisinin ölçeği çalışmaların yaygınlaştırılması,
- Ryff Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin koruyucu aile hizmetinden faydalanan çocukları için kullanıldığı çalışmaların yaygınlaşması,
- Psikolojik iyi oluş düzeylerinin nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı çalışmalarla değerlendirilmesi, bakım süresi, yaş grupları ve koruyucu aile türleri gibi değişkenlerin psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerinin incelenmesi,
- Koruyucu aile yanında geçirilen bakım süresinin psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisini inceleyen araştırmaların yaygınlaştırılması önerilmekte ve literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde koruyucu aile modeli, çocuk koruma sisteminin insani yönünü güçlendiren, çocukların gelişimsel gereksinimlerini destekleyen ve aile yaşamına ilişkin rol ve sorumlulukların öğrenilmesine imkân sağlayan temel bakım modellerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çocuğun üstün yararını merkeze alan aile temelli bakım uygulamalarının güçlendirilmesi, sistemin sürdürülebilirliğine katkı sağlarken toplumsal düzeyde de olumlu sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Bu doğrultuda koruyucu aile hizmetinin yaygınlaştırılması, desteklenmesi ve sürekli geliştirilmesi; koruma ve bakım altındaki çocukların yaşam kalitesinin yükseltilmesine, çocuk koruma sisteminin daha çağdaş bir yapıya kavuşmasına ve hizmetlerin etkinliğinin artırılmasına, hizmetten yararlanan çocukların psikolojik iyi oluşlarının takibi ve geliştirilmesine önemli katkılar sunması beklenmektedir.

Kaynakça

- Abukan, B. (2020). Çocukluk çağı travmalarının koruyucu aile içinde sağaltımı üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 241-260.
- Ahrens, K. R., DuBois, D. L., Richardson, L. P. (2008). Youth in foster care with adult mentors during adolescence have improved outcomes. *Pediatrics*, 121(2), 246 -252.
- Akbaş, E., & Dal, V. (2020). Koruyucu aile hizmetinde sivil toplum örgütlerinin rolü. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(3), 523-546.
- Altın Sahin, H. (2022). Establishing Contact between the Foster Family and the Child. *ASBUHFD*, 4, 680.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (2026). <https://aile.gov.tr/koruyucu-aile/illere-gore-koruyucu-aile-istatistikleri/> , Erişim tarihi: 21.07.2026
- Aydemir, F. N. (2024). *Çocuğu özel gereksinimli olan anne-babanın çatışma alanları ve çözümleriyle ilgili görüşleri* (Master's thesis, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
- Aydoğdu, F., & Gürsoy, F. (2018). Çocuk evi ve ailesi yanında kalan ergenlerin ihtiyaç doyumu düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(1), 59-84.

- Ayhan, M., & Kaylı, D. S. (2023). Koruyucu aile modelinde duygusal emek ve ekonomik tutum: İzmir ili örneği. *Sosyoloji Dergisi*, (45), 49-91.
- Baysal, B. (2012). Çocuğun üstün yararı ilkesi ve koruyucu aile kurumu. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7-26.
- Bilgin, Ö. (2020). Çocuk koruma hizmetlerinde çocuk ihbar ve bildirimleri. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 26-37.
- Cappa, C., Petrowski, N., Deliege, A., Khan, M. R. (2021). Monitoring the situation of children living in residential care: data gaps and innovations. *Vulnerable Children and Youth Studies*. 1-9.
- Certel, N. (2024). Koruyucu aile modeli uygulamalarında biyolojik ailelerin yeri ve önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(2), 349-364.
- Çavuş, F., & Çalış, N. (2021). İhmal ve istismarı önlemeye yönelik çocuk koruma politikalarında uzmanlaşmış koruyucu aile modelinin yeri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1565-1586.
- Cohen, L. (2011). Adaptation, adaptiveness, and creativity (2nd ed.). M. A. Runco, & S. R. Pritzker (Eds.) In *Encyclopedia of creativity* (Vol. 1-2, s. 9-23). Academic Press/ Elsevier.
- Dallos, R., Morgan-West, K., & Denman, K. (2015). Changes in attachment representations for young people in long-term therapeutic foster care. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 20(4), 657-676.
- Demir, Ö. (2024). Çocukluk çağı ihmal ve istismar mağduru genç yetişkinlerin psikolojik iyilik halinde travma sonrası büyüme ve psikolojik sağlamlığın rolü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Delap, E., & Mann, G. (2019). The Paradox of Kinship Care: The Most Valued but Least Resourced Care Option—A Global Study. *Family for Every Child*.
- Dozier, M., Kaufman, J., Kobak, R., O'Connor, T. G., Sagi-Schwartz, A., Scott, S., ... Zeanah, C. H. (2014). Consensus statement on group care for children and adolescents: A statement of policy of the American Orthopsychiatric Association. *American Journal of Orthopsychiatry*, 84(3), 219.
- Erbay, E. & Çalış, N. (2021). Türkiye'de koruyucu aile hizmetlerine yönelik uzman görüşleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 439-462.
- Ervüz, C. (2024). Koruyucu annelerin ve koruyucu aile hizmet modelinden yararlanan çocukların bağlanma stilleri ve bağlanma stillerine ilişkin deneyimleri. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ervüz, C. (2025). Koruyucu aile sisteminin güçlendirilmesinde yenilikçi bir model önerisi: koruyucu aile koordinasyonmerkezi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(4), 1588-1609.
- Ervüz, C., & Türk, A. (2025). Çocuk hakları perspektifinden koruyucu aile sisteminin değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2025(Aile Özel Sayısı Cilt-2), 449-480.
- Fisher, P. A. ve Gilliam, K. S. (2012). Multidimensional treatment foster care: An alternative to residential treatment for high risk children and adolescents. *Psychosocial Intervention*, 21(2), 195-203.
- Fratto, C. M. (2016). Trauma-informed care for youth in foster care. *Archives of psychiatric nursing*, 30(3), 439- 446.
- Fulcher, L. C., & McGladdery, S. (2011). Re-examining social work roles and tasks with foster care. *Child & Youth Services*, 32(1), 19-38.
- Gatwiri, K., Mcpherson, L., Mcnamara, N., Mitchell, J., & Tucci, J. (2019). From adversity to stability to integration: How one Australian program is making a difference in therapeutic foster care. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 12(3), 387-398.
- Gökkaya, V. B. (2014). The reasons of families for being a protecting family (Sample of Sivas) Ailelerin, koruyucu aile olma nedenleri (Sivas ili örneği). *Journal of Human Sciences*, 11(1), 603-620.
- Hacıbekturoğlu Ömeroğlu, E. (2022). Milletlerarası Özel Hukukta Koruyucu Aile Kurumuna Uygulanacak Hukukun Belirlenmesi. *Public and Private International Law Bulletin*, 42(1), 1-25.
- Horvat, G. (2023). The importance of formal and informal support networks for foster parents in establishing the normalisation of children's life: the case of Croatia. *Socialno delo*, 62(3).
- İzci, L., Sarı, K. S. ve Uyanık, M. N. (2021). Aile odaklı hizmet modeli olarak koruyucu aile uygulaması. *T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Politikaları Serisi*, 1(3):1-44.
- Jonkman, C. S., Bolle, E. A., Lindeboom, R., Schuengel, C., Oosterman, M., Boer, F. Lindauer, R. (2012). Multidimensional treatment foster care for preschoolers: Early findings of an implementation in the Netherlands. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 6(1), 1-6.
- Karataş, K. (2007). Türkiye'de çocuk koruma sistemi ve koruyucu aile uygulamaları üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18 (2), 7-20.
- Karataş, Z. (2020). Çocuklar. M. Serdar (Ed.), *Dezavantajlı gruplar ve sosyal hizmet* (ss. 71- 112). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Karatay, A. (2017). Türkiye'de koruyucu aile: kökenleri, gelişimi ve bugünü. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 389-427.
- Kaymakçı, Y. S. (2021). Koruyucu aile hizmet modeli ile ilgili yapılan çalışmaların sosyal sermaye bağlamında analizi. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(2), 122-136.
- Kaymakçı, Y. S. (2025). Koruyucu aile hizmet modelinde klinik sosyal hizmet uygulamalarının yeri ve önemi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (AİLE YILI ÖZEL SAYISI), 755-787.
- Kerker, B. D., & Dore, M. M. (2006). Mental health needs and treatment of foster youth: Barriers and opportunities. *American journal of orthopsychiatry*, 76(1), 138-147.

- Keyes, C. M. (2005). Mental illness and/or mental health? Investigating axioms of the complete state model of health. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(3), 539-548.
- Kılıç, S. (2018). *Sosyal sermayenin koruyucu aile hizmet modelindeki yeri ve bu alanda yapılan akademik çalışmaların analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yalova.
- Kılınç, A. N. (2020). Türk hukukunda koruyucu aile sözleşmesi ve koruyucu aile ile çocuk arasındaki hukuki ilişkinin değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(3), 1217-1261.
- Kınık, K. (2021). Kültüre duyarlı sosyal hizmet bağlamında Türkiye'de koruyucu aile modeli: İstanbul ve Bingöl örneği. *Journal of International Social Research*, 14(77).
- Kıbaroğlu, S., & Zengin, O. (2024). Koruyucu aile olma şartı sağlayan eşlerin koruyucu aile hizmet modeline ilişkin görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(4), 661-683.
- Kortenkamp, K., & Ehrle, J. (2002). The Well-Being of Children Involved with the Child Welfare System: A National Overview. New Federalism: National Survey of America's Families, Series B, No. B-43. Assessing the New Federalism: An Urban Institute Program To Assess Changing Social Policies.
- Küsmes, B. (2020). Korunma ihtiyacı olan çocuklar için kurumsal ve alternatif hizmet modelleri: bir değerlendirme. *International Journal of Social And Humanities Sciences*, 4(3), 201-225.
- Landsverk, J., & Garland, A. F. (1999). Foster Care and Pathways. *The foster care crisis: Translating research into policy and practice*, 193.
- Mutluoğlu, M. E., & Küçükkaraca, N. (2025). Koruyucu aile hizmetinde çalışan meslek elemanlarının koruyucu ve biyolojik aileye bakış açılarının eko-sistem yaklaşımıyla incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2025(Aile Özel Sayısı" Koruyucu Aile Hizmetleri" Cilt-2), 414-447.
- Mortaş S. (2016). *ABD Hukuku ile Karşılaştırmalı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türk Hukukunda Aile Hayatının Korunması*, Adalet Yayınevi.
- McPherson, L., Gatwiri, G., & Cameron, N. (2018). *Evaluation of the treatment and care for kids program (TrACK)*. Australian Childhood Foundation.
- National Collaborating Centre for Mental Health (Great Britain), National Institute for Health, Clinical Excellence (Great Britain), British Psychological Society, & Royal College of Psychiatrists. (2011). *Common mental health disorders: identification and pathways to care*.
- Orme, J. G., & Buehler, C. (2001). Foster family characteristics and behavioral and emotional problems of foster children: A narrative review. *Family relations*, 50(1), 3-15.
- Özbesler, C. (2009). Koruyucu aile hizmetlerinde değerlendirme süreci. *Aile ve Toplum Dergisi*, 11(4), 85-94.
- Özmen, M., & Atli, A. (2025). Anne-baba tarafından uygulanan fiziksel cezanın zorba ve kurban olma üzerindeki etkisi: Sürekli öfkenin aracılık etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 36(3), 347-364.
- Özpolat, A. O. (2021). *Türkiye'de çocuk hizmetleri*. Ankara: Çizgi Yayınevi.
- Pak Güre, M. D., Aydeniz, Ü., ve Uğurlu, Z. (2024). Türkiye'de koruyucu aile ve evlat edinme ile ilgili çalışmalar: Sistematiik bir inceleme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 8(2), 52-66.
- Parvizi, G. ve Özabacı, N. (2022). Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarının yordayıcısı olarak bilişsel esnekliğin rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 65-81.
- Poulton, R., Van Ryzin, M. J., Harold, G. T., Chamberlain, P., Fowler, D., Cannon, M., Arseneault, L., Leve, L. D. (2014). Effects of multidimensional treatment foster care on psychotic symptoms in girls. *Journal of The American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 53(12), 1279-1287.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Socialstyrelsen, (2019). Statistik Om Socialtjänstens satsatser Till Barn Och 2018, Article number: 2019-8-6261, s: 1-4, Erişim tarihi: 20.07.2026, www.Socialstyrelsen.se/statistikoch-data/statistik.
- Tezel, Z., Demirel, B., & Kaya, Z. Ş. (2018). Ailelerin koruyucu aile olmaya karar vermelerinde etkili olan etmenler ile koruyucu aile olmanın anlam ve önemi. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 19(43 SİTKİ KOÇMAN'ın Anısına Armağan), 15-36.
- Turgut, A. E. Türkiye'de Okul Temelli Çocuk Koruma Uygulamaları: Çocuklar Güvende Hizmetleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 39-55.
- Türk, A., ve Bilican-Gökkaya, V. (2023). *Deprem sonrası çocukların karşılaşılabileceği psikososyal riskler ve sosyal hizmet*. (Ed. İ. Aydemir ve M. Öztürk) Afet ve krizlerde sosyal hizmet içinde (ss.163-187). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- UNICEF. (2018). *Annual report 2017*. <https://www.unicef.org/reports/annual-report-2017>
- Üstüner, S., Erol, N., & Şimşek, Z. (2005). Koruyucu aile bakımı altındaki çocukların davranış ve duygusal sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12(3), 130-140.
- Wallis, E., Teufel, R., & Roberts, J. R. (2015). Placement stability in therapeutic and non-therapeutic foster care placements in South Carolina. *AAP Experience: National Conference & Exhibition*, October 24-27, 2015. Washington, DC.

- Yeşilkayalı, H. D. (2015). *Koruyucu aile bireylerinin sosyodemografik özellikleri ile empatik becerileri ve özgecilik durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, B. (2025). İnsanlar neden koruyucu aile oluyor? algılanan avantaj ve dezavantajları ile koruyucu aile olmak. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2025 (Aile Özel Sayısı" Koruyucu Aile Hizmetleri" Cilt-2), 588-611.
- Yıldırım, S., & Hız, Ö. (2018). Türkiye'de çocuk refahı bağlamında korunmaya muhtaç çocuklara sunulan bir hizmet: koruyucu aile hizmeti. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 95-114.
- Yılmaz, N. S. (2024). *Biyolojik çocuğu olan koruyucu ailelerin aile içindeki ilişki değişim deneyimleri: Ekolojik kuram odaklı sosyal grup çalışması* (Master's thesis, Istanbul Sabahattin Zaim University (Turkey)).
- Yiğit, İ., & Erden, G. (2015). Çocukluk çağı istismar yaşantıları ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75), 47-59.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye'de çocuk koruma sisteminin genel olarak değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 43-58.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2006). *Schema Therapy: A Practitioner's Guide*. Guilford Press